

מסורת הש"ס

(א) גי'א רבא, (ב) בלחא סי'ט מ"י ונשבת דר. יבמות ה:א, (ג) גי'א תמיהא דשמואל, (ד) גי'ל רבא, (ה) נפי' תוס' לקמן ג. ד"ה דיקא נמי, (ו) ונעיל לתא, (ז) ונקמן גט. ושיג', (ח) גי'ל בני (ט) שגתיה. זיק', (י) גי'ל תלמי'א דשמואל, (יא) קתא סגיד' לחיכ' ד"ה גרדומיו דלגידס ר' נפסקא מעיקרו וקשיא. (יב) דף נח: ט, (יג) לטור להקדי"ה שפ"ח ר', (יד) ג'א נמלא כפי"ה שפטיה ופיין רש"י, (טו) דמופנא דלמך. (טז) גי'צית תמלא. זיק', (יז) אלף משום דלכ"י. זיק', (יח) מכלאס. זיק', (יט) תכלת גילית תמכלת דבגדי הכוה"ה דבגנני שוריה ויפין. זיק', (כ) ונקמן מנ: ט, (כא) ונקמן מנ: ד"ה שקולא, (כב) הא דלמרינן גילית שקולא ר'. זיק' (כג) וקשר. זיק'.

הגרות הב"ח

(א) גמ' תפיס' בלנן משום מעלין: (ב) רש"י ד"ה ששה איריס וכו' לעובת וזה בומבס שפ"ח צבעת תכלת נוקק לגילית: (ג) וז"ל מין כפך וכו' הלא ציצית עולה ת"ר וזה חוטין וזה קשריו הרי תרי"ג ודברבנין שני קשרים:

מוקף שני"

התוכף. בגדי למר ופשמיס הכיפה אחת. כגון ע"י ממת פטס אחת או קשר קשר אחד אינו חיבור. דמכניז (דברים כג) למר ופשמיס יחד לא יפיה תמיהא אלף מכניז ר"ת מתמקיס ופגנת דא. תכיפה. מפיית' שטות תמיכה תחת ממתס ותיכר בלא"ה כגוד למר ובגד ופשמיס יחד אינו חיבור כפחות משתי תכסיות להכי מכניז דמיון מד שיתכנס יחד יפה (יבמות ה:).

דלמא דאיקטר. כלומר ממאי דלריך להקשר בכל חוליא דלמא הא דלמרי דביח) רבי חייה ה"ק אס קשר על כל חוליא וחוליא הוו גרדומין כשרין אלל ברוב זציזות לא קא מכשרי גרדומין דרוב זציזות אין נקשרים על כל חוליא וחוליא: **קשר עליון** (ג) למטה(ט) ה"לכה למשה מסמין כלומר קשר אחד גציזות מיהא דלורייתא. ולהכי נקט עליון משום ד' דלי לא עביד אלף חד קשר כסופו עביד ליה שמקיים את הגדיל כולו: **דלורייתא**. ואפי' יכול לכוון יפה ולהתקיים בלא קשר יוס או יומיס פסולה: **דלי מדרבנן למא לי למשרי סדין גציזות**. דמתיד לא תלבס שעטני ומסמין ליה גדילים תעשה לך (דברים כג) פשיטא דמומר: **ה' הסוקף ספיסה**. מופר תמיכה אחת אינו מציור משום הויא תמיכה שמוצב החוטין בטלית אינו מציור ו': **מעיקרו**. היינו לאש הממוצר לטלית: **במה דברים אמורים**. דבעינן שיעור לציצית כדלמרינן לקמן (דף נח:): כמה תהא משולשלת' כו':

כתחלתו. בשעת עשייה אלל כסופו כגון אס נפסק לאחר זמן: **מאי לאו שיריו דאיפסק מניייהו**. קתא מחוטיו ושאר קתא **ג** גרדומין: **דאיגרדס איגרדמו**. ולגמרי נפסק ו' כד העיקר וקשיא למא דלמר נפסק החוט מעיקרו פסולה: **שירי גרדומין**. דנשאר קתא ונפסק קתא: **הא קמשמע לן**. ממתני שרייס גרדומין משמע דלהוי בגרדומיס שיורא קתא ח' שיהיו נקרא שירים כדי לעובנן כדפרישית לעיל(ט) והאי כל שהוא דקמתי כדי ענינה: **חוט של כרך**. אומר שכורך סביב ועושה ממנו הגדיל עולה ממנין שמונה חוטין דשמונה חוטין צעינן כדמפרש לקמן (מג:). **תכלת**. זהו שס כל הציזית: **שכרך רוכה**. שעשה שני שלשי גדיל ושלש ענף כשרה ואע"ג דמלתא שלש גדיל ושני שליש ענף

דלמרינן לקמן: **אלף חוליא אחת**. הקפה ג' פעמים: **ונוי תכלת**. עיקר מלות צציזת שלש גדיל ושני שלשי ענף: **לא יפחות משבע**. חוליות: **ששה אורים**. צדין שבעה רקיעים. ועל שס שתכלת דומה לים ויס דומה לרקיע כדלקמן (דף מג:): מדמי סידורה לסידור הרקיעים כדי **ט** לזכרו לטובה (ט) שפ"ח כצנעה א' כמו כן נוקק לציצית: **כשהוא מתחיל**. לכרוך מתחיל בלנן שמניח שני חוטין ארוכין לעשות מהן הגדיל ומתחיל לכרוך בלנן ובאמצע כורך של תכלת וחוזר ומסיים בלנן: **מין כנף**. תחילה ואח"כ פתיל תכלת. והאיכנא דעבידינן חמשה קשרים היינו דלמרינן (שס) שקולה מלות צציזת ככל המורה כולה א' הלכך (ט) עבידינן שני קשרים מלמעלה ושלשה מלמטה משום מעלין בקדש ואין מורדיין. וכיון דאקדמה קרא למין כנף שמע מינה חשוב הוא הלכך אי מסיים בתכלת הוה ליה מוריד סוף הציזית מתחילתה: **דכוניה תכלתא**. כל הטלית: **ורמי ליה תכלתא**. גילית וגדילא

צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו אחת של לנן ואחת של תכלת שהן שמים והשתא כשאין פוחת משצב עושה ה' קשרים סמוך לטלית קשר אחד ואחר כך שתי חוליות אחת של תכלת ואחת של לנן **ט** קשר אחד עד שמסיים שש חוליות הרי ארצעה קשרים ואחר כך עושה חוליא שציעית של לנן כדי שיהא מסיים בלנן ואחר כך קושר אחד הרי ה' קשרים ושם מפרשים לא יפחות משצב כריכות צין כל קשר וקשר: **א**

קשר העציין. בקונטרס פירש שני פירושים אחד אחר הגדיל ונקרא עליון כמו (מדה דף ג:). למעלה מן העטרה וזה אינו מוכח אלל דמיהא צעינן קשר **ט** ול"א פירש סמוך לכנף אלל קשר שאחר הגדיל כיון שרחוק מן הטלית משום ההוא לא הוי בלללס ותימנה להאי

דלמא דאיקטר ואמר **ט** רבה **ט** שמע מינה **ק** קשר עליון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מאי איצטרריך למישרי סדין בציציזת פשיטא ב התוכף **ט** תכיפה אחת אינו חיבור אלא שמע מינה דאורייתא אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אם נפסק החוט מעיקרו פסולה יתיב רב נחמן וקא אמר לבה שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן ב כמה דברים אמורים בתחילתו אבל **ט** סופו שיריו וגרדומיו כל שהוא מאי שיריו ומאי גרדומיו מאי לאו שיריו דאיפסק מניייהו ואישתייר מניייהו גרדומיו דאיגרדום איגרדומי לא היא קתני שיויר גרדומיו כל שהוא ולימא גרדומיו שיריו למא לי הא קמ"ל דבעינן שיוורא לגרדומיו כדי לענבן יתיב רבה וקאמר משמיה דרב יוחנן של כרך עולה מן המנין אמר ליה רב יוסף שמואל אמרה ולא רב איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה סח לי רבי יאשיה דמן אושא **ט** חוט של כרך עולה לה מן המנין יתיב **ט** רבא וקא אמר משמיה דשמואל תכלת שכרך רובה כשרה אמר ליה רב יוסף רב אמרה ולא שמואל איתמר נמי אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה בר חיאי בריה דרב תמן מתני הכי אמר בר הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה ו'אפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה ו'נווי תכלת שליש גדיל ושני שליש ענף וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כו' **ט** שיוכרך וישנה וישלש תאנא תפוחות לא יפחות משבע והמוסף לא יוסף על שלש עשרה רקיעים והמוסף לא יוסף על שלש עשרה כנגד שבעה רקיעין וששה אורין שביניהם תנא **כ** כשהוא מתחיל מתחיל בלבן **ט** הכנף מין כנף וכשהוא מסיים מסיים בלבן **ט** **ט** **ט** מעלין בקודש ולא מורדיין רב ורבה בר בר חנה הוו יתבי הוה קא חליף ואזיל ההוא גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא ורמי ליה תכלתא וגדילא

לפי שציזית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה **ב** תרי"ג ומיהו כל צציזת האמורים צפרשה חקירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לסס לצציזת וג' צציזת כמזבזס צפרשה ולמ"ד וז משלימתן וכן נוהג רבינו חס לעשות אותן ה' קשרים צ' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא **יג** מורדיין כדלמרינן שמסיים בלנן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מאינו שום סמך כשע"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דלמרינן נהגיס חמשה קשרים פירש בקונטרס **יא** **ט** גצי **ט** צציזת שקולה כנגד כל המזנות

לפי שציזית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה **ב** תרי"ג ומיהו כל צציזת האמורים צפרשה חקירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לסס לצציזת וג' צציזת כמזבזס צפרשה ולמ"ד וז משלימתן וכן נוהג רבינו חס לעשות אותן ה' קשרים צ' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא **יג** מורדיין כדלמרינן שמסיים בלנן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מאינו שום סמך כשע"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דלמרינן נהגיס חמשה קשרים פירש בקונטרס **יא** **ט** גצי **ט** צציזת שקולה כנגד כל המזנות

צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו אחת של לנן ואחת של תכלת שהן שמים והשתא כשאין פוחת משצב עושה ה' קשרים סמוך לטלית קשר אחד ואחר כך שתי חוליות אחת של תכלת ואחת של לנן **ט** קשר אחד עד שמסיים שש חוליות הרי ארצעה קשרים ואחר כך עושה חוליא שציעית של לנן כדי שיהא מסיים בלנן ואחר כך קושר אחד הרי ה' קשרים ושם מפרשים לא יפחות משצב כריכות צין כל קשר וקשר: **א**

התכלת פרק רביעי מנחות

למ.

דמוכח היכי מסיק ציצמות (דף ד:):
למאן דלא דריש סמוכים אלף היכא **ט** דמוכח דלמר ופשמיס למא לי דכלללס **ט** מתנא דכי רבי ישמעאל **ט** שמעינן דנגדיהס למר ופשמיס וכו' והשתא קשר העליון לא שמעינן **ט** ואיכ לא הוי בלללס ואיצטרריך שפיר לאימוי

למר ופשמיס לומר שיהא צריך לעשותם צעינן שהא צבס בלללס וי"ל דהא לא מפיק מקרא דלמר ופשמיס אלף מגדיל ומוכח **ט** דכלללס דדרשה דגדיל דרשה נכונה היא דצעינן גדיל טוב לא נמי סוגיא דהתם אחיא כמאל דלמר גדיל דווקא ושמא דהתם תמלי

כמאל דלמר או גדיל או פתיל ופולוגתא דלמוציא הוא בסמוך והכי נמי מימא דצפרק המולא תפילין (עירובין ט:): משמע דצעינן שזורין ור"ת נמי פירש דלזינו מיצי על בלללס עד שיהא משור ואס כן אצטרריך טובא קרא דכלללס גציזית ויש לומר דצעלמא יליף ליה **י** מתכלת דבגדי כהונה וכיון דתכלת שזור הוא דעין לנן:

דאיגרדום איגרדום. פירש בקונטרס שנפסקו לגמרי וקשה דהא כל שהוא קמני ולריך לומר דללדדין קמני ולא קאי אלף אשיריו ונראה לפרש מאי לאו שיריו דלפיסק מניייהו כלומר שיש מן החומטים שנפסקו מעיקרם וישתמייר מן השלימין נמי וגרדומיו דאיגרדמו כולם והשתא לא קאי כל שהוא אלף אגרדומיו והא דלפיסק מניייהו הוי

השתא כמו נפסק החוט מעיקרו דלעיל וכי האי גוונא קרי שיריו פרק קמא דסוקה (דף ג:). גצי אזוב תחילתו שלשה וסופו שנים ונ"ע:
שירי גרדומיו בצ' שהוא. פרק מי שמת (ב"ב דף קג). הוה מאי לאיתויי הך גצי הך דפריך וכל היכא דמני כל שהוא לית ליה שיעורא: **לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים**. לפי **ט** שתכלת דומה לים ויס דומה לרקיע ואין דלית לן תכלת לא קפדינן כהא והא נמי דלמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו כדי שיהא ניכר התכלת ומה שאנו נוהגיס חמשה קשרים פירש בקונטרס **יא** **ט** גצי **ט** צציזת שקולה כנגד כל המזנות

לפי שציזית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה **ב** תרי"ג ומיהו כל צציזת האמורים צפרשה חקירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לסס לצציזת וג' צציזת כמזבזס צפרשה ולמ"ד וז משלימתן וכן נוהג רבינו חס לעשות אותן ה' קשרים צ' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא **יג** מורדיין כדלמרינן שמסיים בלנן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מאינו שום סמך כשע"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דלמרינן נהגיס חמשה קשרים פירש בקונטרס **יא** **ט** גצי **ט** צציזת שקולה כנגד כל המזנות

לפי שציזית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה **ב** תרי"ג ומיהו כל צציזת האמורים צפרשה חקירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לסס לצציזת וג' צציזת כמזבזס צפרשה ולמ"ד וז משלימתן וכן נוהג רבינו חס לעשות אותן ה' קשרים צ' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא **יג** מורדיין כדלמרינן שמסיים בלנן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מאינו שום סמך כשע"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דלמרינן נהגיס חמשה קשרים פירש בקונטרס **יא** **ט** גצי **ט** צציזת שקולה כנגד כל המזנות

לפי שציזית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה **ב** תרי"ג ומיהו כל צציזת האמורים צפרשה חקירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לסס לצציזת וג' צציזת כמזבזס צפרשה ולמ"ד וז משלימתן וכן נוהג רבינו חס לעשות אותן ה' קשרים צ' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא **יג** מורדיין כדלמרינן שמסיים בלנן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מאינו שום סמך כשע"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דלמרינן נהגיס חמשה קשרים פירש בקונטרס **יא** **ט** גצי **ט** צציזת שקולה כנגד כל המזנות

עין משפט ונר מצוה

א ומו"י פ"י מהל' בלללס הלכ' ד:
ב ומו"י שס בללה דר מוש"ע י"ד פ"י ש שפ"ח צ:
ח ג מו"י פ"א תכלתס צציזת בללה יח סמנ עשין א:
טושי"ע א"ח פ"י יד שפ"ח א:
טז ד ה ו מו"י שס בללה ז ועיין בהשגות ונכ"מ:
טושי"ע שס פ"י יא שפ"ח ד:
י ו מו"י שס בללה ט:
טושי"ע שס כהנ"ה:
יא ח מו"י שס טושי"ע שס:
יב ט מו"י שס בללה ו:

שיטה מקובצת

ט ש"מ קשרי עליון דאורייתא לפום דרשנא ששמע דאצטרריך מסוכין למשרי סדין בציציזת וקשר מפי"ק דיבמות א) לא שרי סדין בציציזת דקאמר תלמודא את למא לי סמוכין תמנא דבי ר' ישמעאל נפקא דאמר ר' ישמעאל כל מקום שנאמר בברים כו ואמר דתמנא עביד תכלת וחבלת עמרא הווא ומאי קאמר לעולם אימא לך דאין לאו סמוכים הוי אצציזת אין צציזת דוחח בלללס והא דאמר דתמנא עביד תכלת אין בלא (דמיה) (קשריה) ע"י תכיפה אחת דאניו חיבור לחכי איצטרריך סמוכין למיכור דבעינן קשר ואצציזת שריא דתמנא ותיין הרי"ר יוסף קלצון איש ירושלים דהכי פירך חתא לתנא דבי רבי ישמעאל כדפי' שם ברוס מיהו קשה למורו הרי" ש' יאמ פריך הכא למאי איצטרריך מסוכין הא רבא עצמו אמר לקמן אצציזת למיכור צמר ופשמיס פוטרים בין במינן בין שלא במינן ותוי"ר ה"ם המדקדקין בפי' הקושיא ימצא תכל' ב' סבות דה"ק ש"מ קשר העליון תכלת למשה מסמין דאצטרריך למשרי סדין בציציזת אינו"ר דאצטרריך מסוכין אלא דאצטרריך בכמה מקומות ברייתות לומר דציציזת דוחח בלללס כהניא סדין בציציזת ב"ה מחייבין ואי קשר העליון לאו דאורייתא פשטא וסדין חיוב דתכיפה אחת אינו חיבור ונשיטה זו אשתכנא ויש בבא מציעי ש"מ הילך חיוב דאי ס"ד הילך פטור למא אצטרריך למשרי סדין בציציזת ומשבויה על קרקעות הילך הוא ואין רוצה לומר למא לי קרא דהא ליכא קרא למפטר קרקעות משבויה אלא ו"ל למא לי מתני דאמר אין נשבעין על הקרקעות ופטור דשבויה על הקרקעות גופיה ליכא קרא למפטר. תוי"ר: **ט** אלל בסופו: **א** דלמטה דאורייתא הלכה: **ד** משום דמאן דלא עביד: **ט** (מה"ד דהא) התוכף תכיפה אחת תופר: **ו** חיבור דאי קשר עליון היינו הך דסוכיב לטלית מדרבנן למא לי למישרי סדין בציציזת דאי משום הויא תחיבה דתחוב חוטין סדין לאו תכיפה היא דתוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואי משום קשר התחתון לאו תכיפה היא דמרוחק מן הטלית: **ז** נפסק עד העיקר: **ח** קצת שיהיה: **ט** צנעה כך לכן נוקק: **י** כולה דמנין צציזת גביטטורא ת"ר ושמונה חוטין וחמשה קשרים דהיינו תרי"ג כנגד

כל המצות: **יא** בקונטרס דהא צציזת שקולה: **יב** תרי"ג מכאן סמך לפי' הקונטרס במתני' דאין למעט מנין החוטין אם אין תכלת וצריך לעולם ח' חוטין תוס' אחרות: **יג** מורדיין ואמר ריב"א שראה צציזת של ר"ת עשין כך ורוב תועלם נהגו לעשות הקשרים בין החוליות וראה מהא דאמרינן לעיל צריך לקשור על כל חוליא וחוליא ומסתמא היינו אחר כריכות של לבן וכן של תכלת וקאמר הפוחת לא יפחות מנ' היינו ג' חוליות של לבן וג' של תכלת ואחת שמסיים בלבן נמצא קשר סמוך לכנף ואח"כ כורך ג' של לבן וג' של תכלת ואח"כ קושר הרי שני קשרים וחוזר וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ג' וחוזר וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ד' ומסיים בלבן ג' כריכות של לבן בלא תכלת וקושר הרי ה' קשרים ואורח הציציזת מפורש לקמן ולירידן שאין לנו תכלת אין להקפיד לעשות חוליות אלא לכרוך סביב בלא חוליא ומנהג ר"ת שהיה קושר חוט שכורך בו כנגד ד' חוטין ואין מנהג העולם כן **ג** אלא חוליקין החוטין ד' מכאן ו' מכאן תוס' אחרות:

א נראה דצ"ל דלמר שס דקסומין אחא למשרי סדין גציזת דקאמר תלמודא וכו'. **ב** חולי' צ"ל ימלא הכל מנאר דהא דקאמר ש"מ. **ג** וי' גרל"ה בלכות צציזת בפי' ס"ק טו.